

Apoftegme aba Antona

Anton, imenovan Veliki oziroma pri nas znan kot sv. **Anton Puščavnik**, naj bi po izročilu živel več kot sto let, od 250/51 do 356. Rojen je bil v koptski vasi, v krščanski družini. Z osemnajstimi ali dvajsetimi leti je izgubil starše, zato je moral on skrbeti za sestro, vendar je kmalu zaslišal Gospodov klic: prevzet od Jezusovih besed mladeniču »Pojdi, prodaj kar imaš in daj ubogim in imel boš zaklad v nebesih. Nato pridi in hodi za menoj!« (Mt 19,21) je začel živeti vedno bolj odmaknjeno življenje molitve in pokore, najprej v svoji hiši, nato pa je sestro izročil v varstvo vernim devicam (prim. sv. Atanazij, Antonovo življenje 3,1) in se po zgledu nekega starca umaknil v samoto v bližino vasi, nato v zapuščeno, na pol podrto trdnjavo na gori Pispir ob Nilu, kjer je živel do svojega petintridesetega leta.

Med Dioklecijanovim preganjanjem je v želji po mučeništvu prišel v Aleksandrijo, kjer je spodbujal preganjane kristjane, vendar njemu samemu mučeništvu ni bilo usojeno.

Ko so se preganjanja polegla, se je vrnil v samoto. Njegova slava je rasla, vedno več ljudi ga je želelo videti, zato se je umikal vedno dlje od Nila v smeri proti Rdečemu morju. Končno je pristal na gori, s katere se vidi Sinaj in se še danes imenuje Gora sv. Antona. Le še enkrat se je vrnil med ljudi, ko ga je škof Atanazij prosil, naj mu pomaga v borbi proti arijancem, ki so zanikali doktrino, sprejeto na nicejskem vesoljnem zboru 325. leta, da je Sin sovečen in enega bistva z Očetom.

Nato se je vrnil na svojo goro, v zadnjih letih življenja delal »velika znamenja«, bil je jasnoviden; predvidel je svojo smrt in ukazal učencem, naj ga pokopljejo tako, da ne bo nihče izvedel za kraj, saj bi sicer njegovo truplo lahko ukradli prenapeti verniki, kar se je že zgodilo nekaterim starcem.

Kmalu po njegovi smrti je sv. Atanazij, ki je sam moral večkrat v izgnanstvo zaradi obrambe nicejske ortodoksije in je nekoč kar šest let bival med menihi v puščavi, napisal njegov življenjepis. Antona smemo imenovati očeta puščavništva in ta življenjepis je pravzaprav idealen prikaz puščavniškega življenja – življenja samote, molitve, pokore, dela, naporov, skušnjav – življenja odpovedi zaradi Kristusa.

1. Aba Anton je nekoč sedel v puščavi, pa je zapadel v naveličanost in v veliko temino misli ter je govoril Bogu: »Gospod, želim se rešiti, pa mi misli ne pustijo. Kaj naj storim v svoji stiski? Kako se bom rešil?« Ko je kmalu nato vstal in šel ven, je Anton zagledal nekoga, ki je bil kakor on sam, in je sedel in delal, nato vstal od dela in molil, pa spet sedel in pletel vrv. Nato je ponovno vstal k molitvi. Bil je angel Gospodov, ki je bil poslan Antonu, da ga pouči in utrdi. In slišal je angela govoriti: »Tako delaj in se boš rešil.« Ko je to slišal, je prejel veliko veselje in pogum. In delal je tako ter se rešil.

2. Isti aba Anton je uprl svoj pogled v globino Božjih sodb in vprašal Boga: »Gospod, kako to, da nekateri umrejo v mladih letih, drugi pa dosežejo visoko starost? In zakaj nekateri živijo v uboštvu, medtem ko drugi bogatijo? Kako da krivični bogatijo in pravični živijo v uboštvu?« Tedaj je prišel do njega glas, ki je govoril: »Anton, nase pazi! To so namreč Božje sodbe in ne bi ti koristilo, da jih spoznaš.«

3. Nekdo je vprašal aba Antona: »Kaj naj delam, da bom ugajal Bogu?« In starec mu je odgovoril: »Stori, kar ti velim: Kamor koli odideš, imej povsod Boga pred očmi. In kar koli delaš ali govoriš, imej za to pričevanje v Svetem pismu. In na katerem koli kraju se nastaniš, se ne premakni prehitro od tam. Teh treh stvari se drži in se boš rešil.«

4. Aba Anton je govoril abu Pojmenu: »To je veliko človekovo delovanje, da dvigne svoj greh pred Božje obličje in računa s skušnjavo vse do zadnjega diha.«

5. Isti je rekel: »Nihče ne more priti v Božje kraljestvo, ne da bi bil skušan. Odvzemi skušnjave in nihče ne bo odrešen.«

6. Aba Pambo je vprašal aba Antona: »Kaj naj storim?« Starec je odvrnil: »Ne zanašaj se na svojo pravičnost in ne kesaj se zaradi tega, kar je minilo, temveč postani gospodar svojega jezika in trebuha.«

7. Aba Anton je rekel: »Videl sem vse sovražnikove¹ zanke razprostrte po zemlji. Zavzdihnil sem in rekel: ›Kdo neki jim lahko uide?‹ In zaslišal sem glas, ki mi je rekel: ›Ponižnost!‹«

8. Rekel je tudi: »Nekateri ljudje so svoje telo strli z askezo. Ker pa niso imeli daru razločevanja, so se zelo oddaljili od Boga.«

9. Rekel je tudi: »Od bližnjega sta odvisna življenje in smrt. Če namreč pridobimo brata, pridobimo Boga. Če pa pohujšamo brata, grešimo proti Kristusu.«

10. Rekel je tudi: »Kakor končajo ribe, ki so dlje časa na suhem, tako tudi menihom, ki se mudijo zunaj celice ali se zadržujejo med ljudmi v svetu, popusti težnja za mirom srca. Kakor ribe v vodo je torej potrebno tudi nas potegniti v celico, da ne bi pozabili na varovanje notranjosti, medtem ko bi se mudili zunaj.«

11. Rekel je tudi: »Kdor sedi v puščavi v miru srca, je rešen treh bojov: poslušanja, govorenja in gledanja. Samo eden je še pred njim: boj proti nečistosti.«

12. Nekaj bratov je šlo k abu Antonu, da bi mu poročali o prikaznih, ki so jih videli, in da bi jih poučil, ali so resnične ali od demonov. Imeli so osla, pa jim je poginil na poti. Ko so torej prišli do starca, jih je prvi nagovoril: »Kako je umrl osliček na poti?« Rekli so mu: »Kako veš, oče?« On pa jim je rekel: »Demon mi je pokazal.« In rečejo mu: »Zato smo prišli, da bi te vprašali glede prikazni; često se zdijo resnične, vendar ne bi hoteli biti v zmoti.« In starec jih je ob oslovem primeru prepričal, da so te prikazni od demonov.

13. Nekdo je v puščavi lovil divje živali. Zagledal je aba Antona, kako se kratkočasi z brati, in se je nad tem zgražal. Starec ga je hotel prepričati, da se pač mora tu in tam spustiti na raven bratov, zato mu je rekel: »Položi puščico na lok in ga napni!« Storil je tako. Potem mu je rekel: »Še napni!« In je napel. Ponovno mu je rekel: »Napni!« Tedaj mu je lovec odvrnil: »Če preko mere napnem, bo lok počil.« Starec mu je rekel: »Tako je tudi z Božjim delom. Če brate preko mere utrujamo, hitro odpovedo. Treba se je tu in tam spustiti k njim.« Ko je lovec to slišal, mu je postalo žal, nato pa je odšel z velikim pridom, ki ga je prejel od starca. Bratje pa so se utrjeni v veri vrnili vsak v svoj kraj.

Prevod Jasna Hrovat
Izreki svetih starcev, Celje 2002, 25–28

¹ Sovražnik, tj. hudi duh, hudič.